

FÖROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 9

Lýsingarprísir fyrri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 5. mars 1949

Bladid verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

23 Árg.

Dansksmíðaðar lógir

Stór holmgonga var í Løgtinginum um trolaramál. Seinri hava smærri holmgongur verið (eins og hesir »lavtryksudløberne«, sum veðurtíðindi siga frá), men tær eru endaðar í øllum góðum: »Tilfredshed for alle parter«. Lógirnar nurtu við peningamál, rættiliga væl av peningi eisini, og »Dagbladið« doypir tær — tó rættiliga súrligt á málinum — at vera »dansksmíðaðar«, t. v. s. Danir gjalda ein part av útreiðslunum.

Ja, soleiðis var tað. Men lógirnar vóru ivaleyst góðar, og tær gjórdur gagn. Øll hava harmast um ellisrentufólk og avlamsfólk, allir flokkar hava havt henda harm í »programmum« sinum, og teir hava frølt tey gomlu og tey sjúku við at siga teimum, at kor teirra skulu verða bótt — og tað munandi.

Eisini uppvenjarstovnin, skúlin, var havdur í huga. Ungdómurin fór heldur til sjós ella at lossa enn at læra til lærara fyri ta løn, ið var. Og var tað ikki skomm, at landsins lærarastattur skuldi leita sær eftir trolaralansum ella øðrum hjástrøvum, um hann skuldi ana! Slikt hóskaði ikki fyri eitt »kulturfólk«. Og í hesum uppgongutíðum!

Jú, semja hevur verið um henda spurning — í hvussu er ábart hinum avvarandi og illastaddu veljarum.

Men helst skuldi nú Føroyar goldið allan pening, sum hann var, ikki farið til Danir við slikum. Føroyingar máttu nú verða so frægir, at teir kundu undirhalda síni ellisrentufólk og avlamsfólk, hetta kundu ikki aðrir gjalda. Líkaleiðis skúlan, mentunarstovnin, uppaling Føroya ungdoms... slíkan hjartatátt máttu vit sjálvir hava í hondum. —

Havd var eisini slík hábærslig áskoðan frammi. Ein mátti berjast fyri hini nationalu æruni!

Men menniskju eru í tvinningum. Tey hava ein »almennan« ham og ein »persónligan, privat« ham. Frammi fyri fjóldini eru menn djarvir, men í royndum verður kroyði undir heilt. Broyting av slikum lógum kravdu óktar peningaútreiðslur,

og hvaðni skuldi tær takast? Tómir pengapungar, skattainntøkan 0. —

Og so vóru tað Danir og samgongumenn, ið bjargaðu stubbunum. Tó áttin var, at sambandið kanska gjórdi skálta og rýmdi frá, og tað hevði tó verið ein smeitur, ein dekan smeitur, tí lógirnar vóru góðar um tær vóru dansksmíðaðar. Tergagnaðu mongum, og pengar eru tó pengar...

Og so fall niður. So slættnaði. Til gleði og gagns fyri allar partar. Stríðst var, og væl sást, at tað var hin ónationalu, sum hevði skuldina í hesari fyri tjóðini vanvirðisligu gerð.

Men borgarin og veljarin, sum í hesum dögum hevur sitið og gjørt upp figgjarstöðu sína, hann hevur aftur at øðrum tungum tonkum sitið í ótta fyri, at hetta oyðslusama Ting skuldi leggja nýggjar byrður á fólk. Við at siggja tíðindini um úrslitini hevur hann skrivað síni tøl og hugsað, at har nýttu teir tó forut, føroyskt skil...

s.s. OYRNAFJALL

Av tí at bæði dansk og føroysk bløð ultan sannan kunneleika til málið hava givið órættar frágreiðingar um seinasta túr hjá s. s. »Oyrnafjalli«, loyvi eg mær her at geva eina veruliga frágreiðing.

Eg gjórdi sáttmála fyri skipið uppá eitt 6 mánaða timecharter fyri 25/- pr. dw. ton um mánaðin, sum tá var tað allarmesta, ið fáast kundi á fraktmarknaðinum. Fyri at náa hetta góða úrslit, varð jáltað, at leigararnir fingur rættindi til at föra »small arms and ammunition, packed according to Board of Trade's regulations« við skipinum. Hetta var tó ikki gjørt fyrr enn váttan var fingin frá tryggingini um, at eingin eyknapremia skuldi vera goldin av hesi orsök. Harumframt var sáttmálin gjórdur eftir vanligum »Baltic 1939 C/p«, sum er internationalt góðkent og treytar, at bert »Lawfull merchandise« verður flutt. Eg visti, at skipið skuldi föra ein minni farm av rifflum (o. u. 700 tons) og lóðri til rifflur (o. u. 700 tons), og at

landsstýrið í Tjekkosllovakíu hevði selt farmin til landsstýrið í nýggja statinum Pakistan; eisini at skipið skuldi flyta vanligt stykkjagóðs heimaftur til Europu. Alt var fullkomiliga lógligur og regluligur handil, og úrslitið vildi í allar mátar verið hitt besta um ikki óhapp hendi.

Táð skipið hevði fermt í Gdynia, hendi so tað harmiliga, at donsku maskinmenninir vóru so gáloysnir og óansnir, at kyndaragongdarnar í øðrum kettinum brengu niður. Hetta kom týðuliga fram í sjórættarfrágreiðingini.

Skipið fekk tó loyvi frá umboðsmanninum fyri klassingina at sigla til Keymannahavnar bert við einum ketli. Tað var sýlt til at koma inn í havnina við farminum, og av tí at umvølingin ikki kundi verða gjord út í redini, avgjórði rætturin, at skip og last máttu skiljast. Timecharter-sáttmálin fall tí burtur, og teir, ið vit hövdu sáttmála við, fraktaðu eitt norskt skip til at flyta farmin fram.

Hesar hendingarnar blástu donsku blóðini upp við sansaleysum skuldsetingum, sum einki hald var í, og sum skuldi talan verði um illegran vápnafuttning. Av hesi orsök fór norska reidarið við nýggja sáttmálanum til formennirnar, bæði í Norges Rederforbund og í Nordisk Skibsrederforening, samstundis sum ein umboðsmaður fyri tjekkisku stjórnina legði fram tann sáttmála, sum gjórdur var millum stjórn hansara og stjórnina í Pakistan um söluna av farminum. Í hesum sáttmála var m. a. skilað til, at tað yvirhövur ikki kundi

vera tala um re-export. Tá ið formennir hövdu kannað hetta málið, úttalaðu teir, at her bert var talan um fullkomiliga lógligan og »legalan« fluttning, og norski báturin legði at skipi okkara, fermti og fór úr Keymannahavn 19. februar.

Ein og hvør man av hesum skilja, at tann handil ið gjórdur var, var lógligur og regluligur í allar mátar. Tann sáttmáli, ið var gjórdur, var einans gjórdur fyri at útvega skipinum tað best möguliga inntøku. Hetta er skylda mín og taki eg fulla ábyrgd fyri tað, ið gjørt er.

Tórshavn, 3. mars 1949.

Z. JOENSEN.

Kirkjustriðið

í Eystureuropa

Í eystureuropeisku londunum eru í heilum samanbrestir millum kirkjumenn og tær kommunistisku stjórnirnar. Í Ungarn var Mindszenti kardinalur fastsettur og dömdur til fongsul fyri livstíð, og nú hava verið 15 protestantiskir kirkjumenn úr ymiskum trúarfélögum fyri rættinum í Bulgaria klagadir fyri at hava njósnast fyri Bretland og Amerika, eisini at búgva til at gera uppreistar móti statinum og aðrar ógerðir.

Tað, sum mest vekir athuga, er, at nógvir av teimum eru so skjóttir at koma við einum »grótiligum bekennti« um sínar misgerðir, hvussu teir iðra seg eftir gerðunum, og hvussu teir nú ásanna alt tað góða í kommunismuni. Mindszenti, ið framman undan var treiskur og djarvur, kom fram við sínum

Framhald á 2. síðu 4. teigi.

Arbeiðarastjórnin í Onglandi stendur seg væl

»Suppleringssval« hevur verið í Hammersmith til enska Parlamentid, og Labour (sosialistarnir) vunnur móti hinum konservativu.

Nógv hevur verið tosað um næsta val í Onglandi, og hava mangir meint, at arbeiðaraflokkurin fór at tapa. Men nú siga menn, at hetta suppleringssvalið hevur í smáum verið ein mynd av tí avgerandi valinum, og sýnir henda myndin, at valla

verður so, sum spátt er. Hóast mistøk og miklar trupulleikar so hevur eyðnast arbeiðarastjórnini at bjarga landinum burtur úr tí ringasta aftaná kríggið. Og nógv er broytt av ringari samfelagsskipan til gagns og frama fyri smámánnin í Onglandi. So um hann kundi ynskt okkurt óðrvisi, so fer hann ikki at vága at taka eitt verunligt framburðsstýri av og seta eitt afturhaldsstýri í staðin.